

GENERALINIO ADVOKATO
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER IŠVADA,
pateikta 2005 m. gegužės 26 d.¹

I — Įžanga

1. Remdamasi ES 35 straipsnio 6 dalimi Komisija ginčija 2003 m. sausio 27 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2003/80/TVR dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę (toliau – pagrindų sprendimas)². Komisijos nuomone, buvo pasirinktas neteisingas teisinis pagrindas, nes nagrinėjamas teisės aktas turėjo būti priimtas pagal EB sutartį, o ne taip, kaip buvo padaryta — pagal Europos Sąjungos sutarties VI antraštinę dalį.

2. Po šiuo glaustu prašymu slypi svarbus klausimas, susijęs su Bendrijos kompetencija, nes, darant prielaidą, kad natūralios aplinkos apsaugai Europos Sąjungoje reikalinga imtis suderintųjų veiksmų derinant rimčiausius pažeidimus³, būtina nustatyti, ar būtinųjų

koordinavimo priemonių priėmimas patenka į trečiąjį ramstį ir priklauso Tarybos sričiai pagal ES 34 straipsnio 1 dalies b punktą kartu su 31 straipsnio e punktu, ar kaip Bendrijos veiksmas pagal EB 175 straipsnį – į pirmąjį ramstį⁴.

3. Rašytinėse pastabose bei posėdyje išdėstytos nuomonės, atrodo, griežtai skiriasi ne tik dėl kiekvienu atveju pareikštų reikalavimų, bet ir dėl naudojamų argumentų. Komisija, Europos Parlamentas ir Ekonomikos ir socialinis komitetas pritaria antrajam variantui, o Taryba ir vienuolika jos požiūriui pritariančių valstybių narių⁵ palaiko pirmąjį.

4. Vienos arba kitos nuomonės pasirinkimo pasekmės siekia toli. „Unionistų“ požiūrio pasirinkimas susilpnina derinimo poveikį,

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — OL L 29, p. 55.

3 — Tokios pačios nuomonės laikomasi ir platesniame kontekste, Europos Taryboje, kur 1998 m. lapkričio 4 d. buvo priimta konvencija, kurios antraštė ir pavadinimas yra tokie patys kaip ir pagrindų sprendimo (*European Treaty Series – Nr. 172*).

4 — Dėl šio ginčo nuomonė buvo pareikšta ir akademinėje doktrinoje. Pavyzdžiui, F. Comte „Droit pénal de l'environnement et compétence communautaire“, *Revue du droit de l'Union européenne*, Nr. 4, 2002 m., p. 775–799 ir I. Blanco Cordero „El derecho penal y el primer pilar de la Unión Europea“, *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 06–05 (2004).

5 — Vis dėlto Nyderlandų Karalystė patikslina šį požiūrį (žr. 74 išnašą *in fine*).

nes, be to, kad pagrindų sprendimas nėra tiesiogiai veikiantis, dėl jo neperkélimo negalima kreiptis su ieškiniu dėl įpareigojimų neįvykdymo, kaip numatyta EB 226 straipsnyje; taip pat Teisingumo Teismo jurisdikcija priimti prejudicinius sprendimus pagal ES 35 straipsnį nėra privaloma, nes ji taikoma tik valstybėms narėms jai pritarus. Šios aplinkybės paaiškina Komisijos siekį priskirti šią kompetenciją pirmajam ramsčiui.

5. Prieš pradėdant nagrinėti šį ieškinį, būtina apžvelgti teisės aktus ir įvykusias proceso Teisingumo Teisme stadijas.

II — Teisinis pagrindas

A — Bendrijos teisė

1) Europos Bendrijos steigimo sutartis

6. Vienas iš Bendrijos tikslų yra užtikrinti „aukšto lygio aplinkos apsaugą ir jos kokybės gerinimą“ (EB 2 straipsnis), įgyvendinant šioje srityje tinkamą politiką (EB 3 straipsnio 1 dalies 1 punktą) bei integruojant aplinkos apsaugos reikalavimus į kitų Bendrijos poli-

tikos kryptių nustatymą ir įgyvendinimą, siekiant skatinti tvarią plėtrą (EB 6 straipsnis).

7. EB 174 straipsnis įtvirtina aplinkos apsaugos politikos tikslus (EB 174 straipsnio 1 ir 2 dalys) ir kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti rengiant šią politiką (EB 174 straipsnio 3 dalis), o EB 175 straipsnis įtvirtina procedūras (EB 175 straipsnio 1 ir 3 dalys), pagal kurias priimamos atitinkamos priemonės, kurias finansuoja ir įgyvendina valstybės narės (EB 175 straipsnio 4 dalis), tačiau pagal EB 176 straipsnį jos taip pat gali priimti griežtesnes priemones, jei šios priemonės atitinka EB sutartį.

8. Taigi kompetencija aplinkos apsaugos srityje yra bendra⁶, o tai patvirtina ir EB 174 straipsnio 4 dalis, kuri palieka laisvės bendram arba vienašališkam bendradarbiavimui su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis.

9. Bendrija paprastai įgyvendina savo kompetenciją naudodamasi EB 251 straipsnyje įtvirtinta „bendro sprendimo priėmimo“ procedūra, nors dėl EB 175 straipsnio 2 dalyje

6 — Panaši ir Ispanijos teisės sistema: valstybė priima pagrindinius teisės aktus dėl aplinkos, taip nepažeisdama autonominių bendruomenių, kurios yra atsakingos už valdymą šioje srityje, kompetencijos nustatyti papildomas apsaugos priemones (1978 m. Konstitucijos 149.1.23 ir 148.1.9 straipsniai).

numatytų klausimų⁷ Taryba gali imtis veiksmų ir viena, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu bei Regionų komitetu.

neatsargumo, o 4 straipsnis įpareigoja valstybes nares bausti už tokių nusikaltimų padarymą arba kurstymą, taip pat už prisidėjimą prie jų nustatant „veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas“, įskaitant laisvės atėmimą. Jis taip pat numato kitokių rūšių sankcijas tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, įskaitant baudas, tam tikrų teisų atėmimą bei teismines priemones.

2) Direktyvos dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę pasiūlymas⁸

B — Europos Sąjungos teisė

10. Remdamasi EB 175 straipsnio 1 dalimi Komisija pagal EB 251 straipsnį pateikė direktyvos, kuria siekiama užtikrinti griežtesnę Bendrijos teisės aplinkos apsaugos srityje taikymą apibrėžiant minimalų visoje Bendrijoje baudžiamų nusikaltimų rinkinį (1 straipsnis), pasiūlymą.

1) Europos Sąjungos sutartis

11. Pateikto teksto 3 straipsnyje tam tikra veikla kvalifikuojama kaip nusikaltimai⁹, jei ji atlikta tyčia arba bent jau dėl didelio

12. Europos Sąjungos, kuri išreiškia naują glaudesnės Europos tautų sąjungos kūrimo etapą, pagrindas — Bendrijos, kurias papildo Europos Sąjungos sutarties nustatytos bendradarbiavimo politikos sritys ir formos (1 straipsnis). Atitinkamai yra trys atskiri ramsčiai:

7 — Ši nuostata apima fiskalinio pobūdžio nuostatas, nuostatas dėl miestų ir kaimų planavimo, nuostatas, susijusias su vandens išteklių valdymo priemonėmis, bei bet kokias kitas priemones, turinčias įtakos valstybėms narėms, kai šios renkasi skirtingus energijos šaltinius ir savo energijos tiekimo bendrą struktūrą.

8 — 2001 m. kovo 15 d. Komisijos pateiktas pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę (OL C 180, p. 238).

9 — Ši nuostata apima tam tikrų medžiagų išleidimą, išmetimą, žalos saugomoms gyvūnų ar augalų rūšims sukėlimą, didelės žalos saugomoms teritorijoms sukėlimą, neteisėtą prekybą ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis, neteisėtą įrenginio, kuriame atliekama pavojinga veikla arba panaudojamos ar saugomos pavojingos medžiagos, naudojimą.

— Pirmasis, arba „Bendrijos ramstis“.

- Antrasis, apimantis bendrą užsienio ir saugumo politiką (V antraštinė dalis).
- Trečiasis, susijęs su policijos ir teismų bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose (VI antraštinė dalis).

teisės aktų suderinimas. Panašiai, kaip direktyvos pirmajame ramstyje, pagrindų sprendimai valstybėms narėms yra privalomi siekintų rezultatų atžvilgiu, bet palieka nacionalinės valdžios institucijoms galimybę pasirinkti jų įgyvendinimo formą ir būdus, tačiau, skirtingai nuo direktyvų, jie nėra tiesiogiai veikiantys (ES 34 straipsnio 2 dalies b punktas).

13. Pastarojo tikslas pagal ES 31 straipsnio 1 dalies e punktą (po pakeitimo – ES 29 straipsnis) yra, *nepažeidžiant Europos Bendrijos kompetencijos*, suteikti piliečiams aukšto lygio saugumą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje, valstybėms narėms bendradarbiaujant susijusiose srityse, siekiant užkirsti kelią ir kovoti su nusikalstamumu, derinant, jei būtina, nacionalines baudžiamosios teisės nuostatas.

14. Teisminis bendradarbiavimas apima laipsnišką ėmimąsi priemonių minimalioms teisės normoms, susijusioms su nusikalstamų veikų nusikaltimo sudėties požymiais ir bausmėmis organizuoto nusikalstamumo, terorizmo ir neteisėtos prekybos narkotikais srityse, nustatyti (31 straipsnio 1 dalies e punktas).

15. Vienas iš šiems tikslams sukurtų instrumentų yra pagrindų sprendimas, kurio skatinamas nacionalinių įstatymų ir kitų

16. Trečiajame ramstyje suteikti įgaliojimai gali būti perleisti Bendrijai, kad ji įgyvendintų juos pagal EB sutarties IV antraštinę dalį dėl vizų, prieglobsčio, imigracijos ir kitos su laisvu asmenų judėjimu susijusios politikos sričių (ES 42 straipsnis).

17. Europos Sąjungos Sutartis neturi jokio poveikio Europos Bendrijų steigimo sutartims ar vėlesnėms jas keičiančioms ar papildančioms sutartims ir aktams (47 straipsnis).

2) Pagrindų sprendimas

18. Taryba, remdamasi ES 29 straipsniu, 31 straipsnio e punktu ir 34 straipsnio 2 dalies b punktu bei siekdama suderintais veiksmais reaguoti į grėsmes aplinkai (antra ir trečia konstatuojamosios dalys), priėmė šį Komisijos ginčijamą pagrindų sprendimą.

19. Pagrindų sprendimo 2 ir 3 straipsniai reikalauja, kad valstybės narės suderintų bausmes už tyčinį arba dėl neatsargumo atliktą tam tikrą elgesį¹⁰, o 4 straipsnis išplečia atsakomybę taip pat ir už prisidėjimą prie tokio elgesio arba jo kurstymą.

būti taikomos kitos bausmės ar priemonės pagal 5 straipsnio 2 dalį¹¹.

20. Savo ruožtu 5 straipsnio 1 dalis numato „veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias“ bausmes, tarp kurių turi būti numatytos bent jau sunkių nusikaltimų atvejais laisvės atėmimo bausmės, dėl kurių gali būti taikoma ekstradicija; kartu su šiomis sankcijomis gali

21. 6 straipsnis reglamentuoja juridinių asmenų atsakomybę už veiksmus arba neveikimą¹², o 7 straipsnis – bausmes, kurios gali būti jiems skirtos¹³.

22. Aptartos pagrindų sprendimo nuostatos parodo, kad šis sprendimas iš tikrųjų tiksliai pakartoja direktyvos pasiūlymą, kaip pripažįstama ir jo preambulės penktoje konsta-

10 — 2 straipsnis numato: „kiekviena valstybė narė imasi reikiamų priemonių nustatyti, kad pagal jos nacionalinę teisę būtų laikoma baudžiamosios teisės pažeidimas: a) kokio nors kiekio medžiagų ar jonizuojančiosios spinduliuotės išleidimas, išmetimas arba išpylimas į orą, dirvožemį ar vandenį, kuris kokiam nors asmeniui sukelia mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą; b) neteisėtas kokio nors kiekio medžiagų ar jonizuojančiosios spinduliuotės išleidimas, išmetimas arba išpylimas į orą, dirvožemį ar vandenį, kuris sukelia ar gali sukelti jų ilgalaikį ar esminį pablogėjimą arba kokiam nors asmeniui mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą, arba didelę žalą saugomiems paminklams, kitiems saugomiems objektams, turtui, gyvūnijai ar augmenijai; c) neteisėtas atliekų, įskaitant pavojingas atliekas, šalinimas, apdorojimas, laikymas, gabenimas, eksportas ar importas, kuris kokiam nors asmeniui sukelia ar gali sukelti mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą arba padaro didelę žalą oro, dirvožemio, vandens kokybei, gyvūnijai ar augmenijai; d) neteisėtas gamyklos, kurioje vykdoma pavojinga veikla ir kuri už jos ribų kokiam nors asmeniui sukelia ar gali sukelti mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą arba padaro didelę žalą oro, dirvožemio, vandens kokybei, gyvūnijai ar augmenijai, eksploatavimas; e) neteisėta branduolinių medžiagų ar kitų pavojingų radioaktyviųjų medžiagų gamyba, apdorojimas, laikymas, naudojimas, gabenimas, eksportas ar importas, kuris kokiam nors asmeniui sukelia ar gali sukelti mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą arba padaro didelę žalą oro, dirvožemio, vandens kokybei, gyvūnijai ar augmenijai; f) neteisėtas saugomų laukinės gyvūnijos ir augmenijos rūšių ar jų dalių laikymas, ėmimas, žalojimas, naikinimas ar prekyba jomis bent tais atvejais, kai joms gresia išnykimas, kaip apibrėžta pagal nacionalinę teisę; g) neteisėta prekyba ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis <...>“

11 — Kaip pavyzdį, ši 5 straipsnio 2 dalis nurodo atėmimą teisės fiziniam asmeniui verstis veikla, kuriai reikia oficialaus leidimo ar pritarimo, arba steigti ar valdyti bendrovę ar fondą „tais atvejais, kai faktai, kuriais remiantis jis buvo nuteistas, rodo, kad panašaus pobūdžio nusikalstama veikla gali būti tęsiama“.

12 — 6 straipsnio 1 dalis įpareigoja valstybę narę imtis „reikiamų priemonių užtikrinti, kad juridiniai asmenys galėtų būti traukiami atsakomybėn už 2 ir 3 straipsniuose nurodytas veikas, jeigu jas jo naudai padarė fizinis asmuo, veikęs individualiai arba juridinio asmens vardu, jeigu jis, eidamas vadovaujantis pareigas juridiniame asmenyje, turėjo teisę: a) atstovauti juridiniam asmeniui; arba b) priimti sprendimus juridinio asmens vardu; arba c) kontroliuoti juridinio asmens veiklą; taip pat už dalyvavimą kaip bendrininkai ar kurstytojai padarant 2 straipsnyje nurodytas veikas“. 6 straipsnio 2 dalis papildo, kad „be šio straipsnio 1 dalyje jau nurodytų atvejų, kiekviena valstybė narė imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad juridinis asmuo atsakytų tais atvejais, jeigu 2 ir 3 straipsniuose nurodytas veikas juridinio asmens naudai padarė juridinio asmens darbuotojas dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodyto asmens nepakankamos priežiūros ar kontrolės“.

13 — „Kiekviena valstybė narė imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad juridiniam asmeniui, laikomam atsakingu pagal 6 straipsnį, būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos, kurios apima baudžiamąsias ar nebaudžiamąsias bausdas ir gali apimti kitas sankcijas, pavyzdžiui: a) teisės gauti lengvatas arba valstybės pagalbą atėmimas; b) laikinas ar nuolatinis teisės verstis pramonine ar komercine veikla atėmimas; c) teisminės priežiūros skyrimas; d) likvidavimas teismo sprendimu; e) įpareigojimas imtis konkrečių priemonių, kad būtų išvengta veikų, kuriomis buvo grindžiama baudžiamoji atsakomybė, padarinių.“

tuojamoje dalyje, o septintoje konstatuojamoje dalyje paaiškinama, kad Taryba svarstė direktyvos pasiūlymą, bet jo nepriėmė, nes jis viršijo EB sutartimi Bendrijai suteiktą kompetenciją¹⁴.

įstojusių asmenų atstovai, išskyrus Graikijos ir Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto atstovus, pareiškė pastabas žodžiu.

23. 8 straipsnis įtvirtina teritorinę jurisdikciją, o 9 straipsnis skirtas ekstradicijai ir persekiojimui, jei valstybė narė neišduoda savo šalies piliečių.

IV — Ieškinio analizė

A — *Ginčijamų klausimų apibrėžimas*

26. Ginčas labiausiai susijęs su pagrindų sprendimo 1–7 straipsniais, o ne 8 ir 12 straipsniais. Nagrinėjamas klausimas susijęs ne su Europos Sąjungos Tarybos kompetencija nustatyti šias nuostatas¹⁵, bet su

III — Procesas Teisingumo Teisme

24. Be Komisijos ir Tarybos, į šią bylą įstojo ir rašytines pastabas pateikė Europos Parlamentas, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, Danijos Karalystė, Vokietijos Federacinė Respublika, Graikijos Respublika, Ispanijos Karalystė, Prancūzijos Respublika, Airija, Nyderlandų Karalystė, Portugalijos Respublika, Suomijos Respublika, Švedijos Karalystė bei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė.

25. Per 2005 m. balandžio 5 d. posėdį atsakovės ir ieškovės atstovai, taip pat į bylą

15 — Tačiau ši kompetencija ES sutartyje nėra tokia akivaizdi, nes 29 straipsnis, leidžiantis Sąjungai derinti valstybių narių baudžiamosios teisės normas, nukreipia į 31 straipsnio e punkto nuostatas, kuriose užsimenama apie minimalias normas, susijusias su nusikaltimo sudėties požymiais ir bausmėmis *organizuoto nusikalstamumo, terorizmo ir neteisėtos prekybos narkotikais srityse*. Taryba patvirtino keletą pagrindų sprendimų, kuriais ji įtvirtina koordinuojančias nuostatas dėl nubaudo už tam tikras veiksmų rūšis. Finansinių nusikaltimų srityje galima paminėti 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2000/383/TVR dėl apsaugos nuo padirbinėjimo griežtinimo kriminalinėmis bausmėmis ir kitokiomis sankcijomis, susijusiomis su euro įvedimu (OL L 140, p. 1, pakeistas 2001 m. gruodžio 6 d. Pagrindų sprendimu 2001/888/TVR (OL L 329, p. 3), 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2001/413/TVR, skirtą kovai su sukčiavimu negrynostomis mokėjimo priemonėmis ir jų klastojimu (OL L 149, p. 1), ir 2001 m. birželio 26 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2001/500/TVR dėl pinigų plovimo, nusikaltimo priemonių ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų nustatymo, paieškos, įšaldymo, areštavimo ir konfiskavimo (OL L 182, p. 1). Kova su terorizmu baudžiamosios teisės priemonėmis reglamentuojama 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendime 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu (OL L 164, p. 3), o prekyba žmonėmis – 2002 m. liepos 19 d. Tarybos pagrindų sprendime 2002/629/TVR dėl kovos su prekyba žmonėmis (OL L 203, p. 1). Savo ruožtu neteisėtos imigracijos aukų apsaugos klausimams yra skirtas 2002 m. lapkričio 28 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/946/TVR dėl bausmių sistemos stiprinimo, siekiant užkirsti kelią padėjimui neteisėtai atvykti, vykti tranzitu ir apsigyventi (OL L 328, p. 1), 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2003/568/TVR derina nacionalinės teisės nuostatas dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje (OL L 192, p. 54). Galiausiai 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2005/222/TVR reglamentuoja gynybą baudžiamosios teisės priemone nuo atakų prieš informacines sistemas (OL L 69, p. 67).

14 — Iš šių pagrindų sprendimo preambulėje pateiktų paaiškinimų ir daugelio pareiškimų posėdyje paaiškėjo, kad direktyvos pasiūlymas nebuvo priimtas, nes valstybių narių nuomonės skyrėsi ir nebuvo prieita prie vieningos pozicijos.

jos ES 47 straipsnyje įtvirtinta pareiga susilaikyti nuo jų priėmimo, suteikiant pirmenybę Bendrijos teisei¹⁶, nes teigiama, kad Bendrija turi kompetenciją pagal Romos sutartį reikalauti, jog valstybės narės imtųsi baudžiamosios teisės priemonių, reaguodamos į tam tikras grėsmes aplinkai.

27. Todėl ginčas persikėlė iš trečiojo ramsčio į pirmąjį, siekiant išnagrinėti, ar Bendrijos veiksmai šiuo klausimu turi teisinį pagrindą, taip pašalinant Sąjungos kompetenciją. Šiuo klausimu taip pat bendrai sutariama, kad Bendrijos teisėje nėra nei akivaizdžios, nei numanomos bendros kompetencijos, leidžiančios nustatyti baudžiamąsias sankcijas¹⁷.

16 — Reikia turėti omenyje, kad ES 29 straipsnis apibrėžia Sąjungos tikslą „nepažeidžiant Europos Bendrijos galių“, dėl to kolizijos atveju pastarosios turi pirmenybę. F. Benzo Sáinz „El título VI del Tratado UE: instrumentos, instancias decisorias e instituciones comunitarias en el tercer pilar“, *El tercer pilar de la Unión Europea. La cooperación en asuntos de justicia e interior*, Ministerio del Interior, Madridas, 1997, p. 24, teigia, kad, atsižvelgiant į šią nuostatą, VI antraštinėje dalyje įtvirtinti veikimo būdai nėra vieninteliai siekiamiems tikslams įgyvendinti, ir jais turėtų būti panaudoti tik tada, kai šių tikslų negalima įgyvendinti naudojantis įprastomis Bendrijos teisės procedūromis.

17 — 1981 m. lapkričio 11 d. Sprendime *Casati* (203/81, Rink. p. 2595) buvo konstatuota, kad iš esmės valstybės narės yra atsakingos priimti baudžiamuosius teisės aktus (27 punktą). J. Vogel „Stand und Tendenzen der Harmonisierung des materiellen Strafrechts in der Europäischen Union“, *Strafrecht und Kriminalität in Europa 2003*, p. 232 ir G. Dannecker „Strafrecht in der Europäischen Gemeinschaft“, *Juristenzeitung*, 1996, p. 869 tvirtina, kad akademinė teisinė doktrina šiuo klausimu yra vienoda. 1972 m. J. Bigay „Droit communautaire et droit pénal“, *Revue trimestrielle du droit européen*, 1972, Nr. 4, p. 734 pabrėžė, kad 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamentas Nr. 17, Pirmasis reglamentas, kuriuo įgyvendinami Sutarties 85 ir 86 straipsniai (dabar EB 81 ir 82 straipsnius), aiškiai įtvirtino, kad jame numatytos sankcijos nėra baudžiamosios sankcijos.

28. Be kita ko, pripažįstama, kad pagal EB 10 straipsnyje įtvirtintą sąžiningo bendradarbiavimo principą, kuriuo siekiama užtikrinti Bendrijos teisinės tvarkos veiksmingumą, Bendrija turi teisę reikalauti, kad valstybės narės baustų už veiką, keliančią grėsmę tai teisei tvarkai. Tačiau bylos šalių ir į bylą įstojusių asmenų nuomonės išsiskiria tuo klausimu, ar ši kompetencija suteikia Bendrijai teisę priversti valstybes nares suderinti tam tikrus veiksmus.

29. Sprendžiant šį klausimą, būtina kruopščiai išnagrinėti sprendimus, pagal kuriuos Bendrijos institucijos turi kompetenciją leisti teisės aktus baudžiamosios teisės srityje.

B — Teismo praktika dėl Bendrijos kompetencijos nustatyti sankcijas

30. Sprendimas *Ámsterdam Bull*¹⁸ patvirtino, kad *Bendrijos teisėje nesant jokios nuostatos* dėl asmenų, kurie nesilaiko šios teisės, nubaudo, nacionaliniai teisės aktų leidėjai gali nustatyti tokias sankcijas, kokios jiems atrodo tinkamos (33 punktą)¹⁹. Šį tvirtinimą pagrindžia valstybių narių pareiga pagal EB 5 straipsnį (dabar EB 10 straipsnį)

18 — 1977 m. liepos 2 d. Sprendimas (50/76, Rink. p. 137).

19 — Byla buvo susijusi su Nyderlandų teisės nuostata, kuri nustatė baudsmes už Bendrijos teisės nuostatos dėl tam tikrų svogūnėlių minimalių eksporto kainų pažeidimų.

užtikrinti savo europinius įsipareigojimus (32 punktas).

31. Generalinis advokatas *Capotorti* išvadoje šioje byloje paaiškino nagrinėjamą teiginį pagrindžiančius argumentus. 4 punkte pažymėjęs, kad pagal teismo praktiką valstybėms narėms draudžiama imtis priemonių, kurios pakeistų Bendrijos reglamentą, net jei šių priemonių tikslas – reglamento taikymo užtikrinimas, jis paaiškina, kad baudžiamųjų sankcijų galimybė nepakeičia nuostatos taikymo apimties, nes bet kokia baudžiamoji norma, papildanti pagrindinę elgesio taisyklę, yra pagrįsta šią taisyklę pažeidžiančio elgesio hipoteze ir todėl suponuoja jai būdingą turinį. Toliau jis pridūrė, kad šio metodo lemiamą skirtingą apsauga yra sietina su nacionalinių režimų skirtumais, kuriems, siekiant sustiprinti Bendrijos teisės veiksmingumą, ir taikomas EB 5 straipsnis. Užbaigdamas paaiškinimą jis pažymi, jog vienintelis baudžiamųjų sankcijų nustatymo apribojimas valstybėms narėms yra galimybė, kad jas jau nustatė Bendrijos teisės nuostatos.

32. Taigi *Amsterdam Bulb* iškelia tris idėjas: 1) Bendrijos teisė gali nustatyti baudžiamąsias nuostatas, kurios užtikrintų jos veiksmingumą; 2) jei tokių Bendrijos nuostatų nenustatyta, valstybės narės gali taikyti tokias baudžiamąsias priemones, kokios joms atrodo tinkamos; 3) tokiu atveju valstybės narės gali laisvai pasirinkti, jų manymu, tinkamiausius būdus, net jei sistemai yra būdingi skirtumai.

33. Pirmoji mintis remiasi prielaida, kad Bendrijos sankcija turi ją numatančiam teisiniam instrumentui (reglamentui ar direktyvai) būdingą galią. Tačiau, kadangi Bendrija neturi kompetencijos nustatyti baudžiamųjų sankcijų, ji turi apsiriboti civilinių ir administracinių sankcijų reglamentavimu. Tą galima numanyti iš generalinio advokato F. Capotorti žodžių, užbaigiančių tą patį jo išvados punktą, kuriais pažymima, kad tai, jog valstybė narė papildė Bendrijos teisės nuostatas baudžiamosiomis nuostatomis, siekdama užtikrinti jų laikymąsi, nepažeidžia Bendrijos teisės principų su sąlyga, kuria, mano nuomone, verta papildyti mintį, kad ji gerbia garantijas, taikomas bet kokios teisės nustatyti bausmes vykdymui, ypač *ne bis in idem* taisyklę²⁰.

34. Sprendime *Komisija prieš Graikiją*, vadinamame „Graikiškų kukurūzų byla“²¹,

20 — Plačiau apie tai, kokią reikšmę šis principas įgyja, kai tam tikras elgesys yra baudžiamas skirtingose teisinėse sistemose, žr. mano išvadas byloje C-213/00 P *Italcementi prieš Komisiją*, C-217/00 P *BuzziUnicem prieš Komisiją* ir C-219/00 P *Cementir prieš Komisiją*, kuriose sprendimas buvo priimtas 2004 m. sausio 7 d. Rink. p. I-123. Dėl trečiojo ramsčio ir Šengeno susitarimo žr. mano išvadą sujungtose bylose C-187/01 *Gözütök* ir C-385/01 *Brügge*, kuriose sprendimas buvo paskelbtas 2003 m. vasario 11 d. (Rink. p. I-1345).

21 — 1989 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Komisija prieš Graikiją* (68/88, Rink. p. 2965). Pagal šį sprendimą nurodyta valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų, nes (taip pat ir dėl kitų priežasčių) ji nepradėjo drausminio arba baudžiamąjo proceso prieš asmenis, kurie dalyvavo vykdant ir nuslepiant operacijas, dėl kurių buvo galima išvengti žemės ūkio mokėsių, mokėtinų už tam tikras iš trečiosios valstybės narės 1986 m. gegužės mėn. importuotų kukurūzų siuntas.

Teisingumo Teismas pakartotojo *Amsterdam Bulb* sprendimo 32 punkte pateiktą formuluotę, konkrečiai nesiremdamas šia byla (23 punktas). Teisingumo Teismas ją papildė dviem reikalavimais nacionalinių drausminių priemonių, kuriomis siekiama saugoti Bendrijos teisę, teisėtumui: 1) už pažeidimus turi būti baudžiama analogiškomis procesinėmis ir materialiosiomis sąlygomis, kokios yra taikomos panašaus pobūdžio ir svarbos nacionalinės teisės pažeidimams; ir 2) sąlygos turi bausmę padaryti veiksmingą, proporcingą ir atgrasančią (24 punktas). Savo išvadoje šioje byloje generalinis advokatas G. Tesauro jau pažymėjo, kad Sutarties 5 straipsnis apima valstybių narių pareigą nustatyti tinkamas bausmes tiems, kurie pažeidžia Bendrijos teisę taip, kad sukeltų grėsmę jos veiksmingumui (12 punkto antroji pastraipa)²².

35. Atitinkamai valstybės narės yra laisvos užkirsti kelią Bendrijos teisę pažeidžiančioms veikoms ir tais atvejais, kuomet ji šiuo klausimu nieko nenustato, ir tais, kuomet ji įtvirtina aiškias nuostatas. Nacionalinės nuostatos nustato papildomą apsaugą, bet, kaip

22 — Šio sprendimo teisinė doktrina yra pakartota 1990 m. liepos 10 d. Sprendime *Hansen* (C-326/88, Rink. p. I-2911, 17 punktas), kuriame buvo sprendžiama dėl Danijoje vykstančioje baudžiamojoje byloje prieš darbdavį 1969 m. kovo 25 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 543/69 dėl tam tikrų socialinės teisės nuostatų, susijusių su kelių transportu, suderinimo (OL L 77, p. 49; p. 116) pažeidimų. Šiame sprendime buvo pripažinta, kad nei šis reglamentas, nei bendrieji Bendrijos teisės principai nedraudžia nacionalinės teisės nuostatų, baudžiančių darbdavį, pas kurį dirbantis vairuotojas nesilaikė reikalavimų dėl maksimalios vairavimo ir būtiną poilsio trukmės, kriminaline bausme su sąlyga, kad bausmė yra panaši į bausmes, kurios nustatomos nacionalinės teisės pažeidimų atveju, ir proporcinga padaryto pažeidimo sunkumui (sprendimo rezoliucinė dalis).

pažymėta sprendimo *Drexel* 17 punkte²³, Bendrijos teisė įtvirtina tam tikras ribas ir reikalauja, kad bausmė būtų tolygi bausmei, taikomai nacionalinės teisės pažeidimo atveju (asimiliavimo arba lygiavertiškumo principas) ir kad ji būtų veiksminga.

36. 1990 liepos 13 d. Nutartis *Zwartveld y otros*²⁴, priimta viename iš bylos dėl *Rechter-commissaris bij Arrondissementsrechtbank te Groningen* pateikto teisinės pagalbos prašymo etapų, *Graikiškų kukurūzų bylos* sprendimui priskyrė teiginį, kurio sprendimo tekste nėra, bet kuris išplaukia iš jos bei *Amsterdam Bulb* sprendimo esmės: valstybės narės gali ir privalo užtikrinti Sutarties laikymąsi, jei būtina, net imdamosi baudžiamųjų sankcijų (17 punktas).

37. Ši teismo praktikos apžvalga, atrodo, baigiasi kartu su 1999 m. liepos 8 d. Sprendimu *Nunes y de Matos*²⁵, kuriame Teisingumo Teismas sprendė dėl *Tribunal de Círculo de Porto*, siekusio išsiaiškinti, ar valstybė narė turi teisę suderinti baudžiamuosius veiksmus, žalingus Bendrijos finansiniams interesams, nors Bendrijos teisės

23 — 1998 m. vasario 25 d. Sprendimas (C-299/86, Rink. p. 1213).

24 — Sprendimas C-2/88, Rink. p. I-3365.

25 — Sprendimas C-186/98, Rink. p. I-1483.

nuostatos numato tik civilinę atsakomybę, pateikto prejudicinio klausimo. Teisingumo Teismas pripažino, kad pagal EB 10 straipsnį leidžiami veiksmai apima baudžiamosios teisės priemones ir pabrėžė:

C — *Antrinė teisė*

- jei Bendrijos teisė nenustato priemonių, kad užtikrintų savo nuostatų laikymąsi, valstybės narės privalo nustatyti tokias priemones; jei Bendrijos teisė jas nustato, valstybė narė atlieka papildomą funkciją sustiprindama tas nuostatas,
- pasirinkti baudmės rūšį priklauso nacionalinėms institucijoms, nors baudmė turi būti palyginama su baudmėmis, nustatytomis už panašaus pobūdžio ir svarbos nacionalinės teisės pažeidimus, taip pat ji turi būti veiksminga, tinkama ir atgrasanti.

38. Apibendrinant galima konstatuoti, kad nei Taryba, nei ją palaikantys asmenys neklysta teigdami, kad teismo praktika aiškiai nepripažįsta Bendrijai kompetencijos reikalauti suderinti baudžiamąsias sankcijas už tam tikras veikas, kurios trukdo Sutartyse įtvirtintų tikslų įgyvendinimui.

39. Nagrinėdami antrinę teisę prieiname prie tokios pačios išvados.

40. 1987 m. liepos 23 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2241/87, nustatančio tam tikras žvejybos kontrolės priemones²⁶, 1 straipsnio, 2 dalis ir 1993 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2847/93, nustatančio bendros žuvininkystės politikos kontrolės sistemą²⁷, kuris pakeičia minėtą reglamentą, 31 straipsnio 1 dalis palieka valstybėms narėms laisvę pasirinkti bausmę už šią politiką reglamentuojančių nuostatų pažeidimą. 2001 m. vasario 1 d. Sprendimas *Komisija prieš Prancūziją*²⁸, kuriame buvo nagrinėjama, ar nacionalinėje teisėje numatytos kai kurios administracinės ir baudžiamosios priemonės atitiko įsipareigojimus Bendrijai žuvininkystės išteklių išsaugojimo ir monitoringo srityje, patvirtinto būtent tokį pirmojo iš šių reglamentų aiškinimą.

41. Savo ruožtu 1991 m. birželio 10 d. Tarybos direktyva 91/308/EEB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui²⁹ po teiginio preambulės ketvirtoje konstatuojamoje dalyje, kad kovojant su organizuotu nusikalstamumu būtina naudoti daugiausia baudžiamąsias priemones, reikalauja tik to, kad valstybės narės užtikrintų visišką jos nuostatų taikymą ir

26 — OL L 207, p. 1.

27 — OL L 261, p. 1.

28 — Sprendimas C-333/99, Rink. p. I-1025.

29 — OL L 166, p. 77.

nustatytų sankcijas, taikomas pažeidus šios direktyvos pagrindu nustatytas priemones (14 straipsnis), nepažeidžiant jokių griežtesnių nuostatų, numatytų siekiant užkirsti kelią tokiam elgesiui (15 straipsnis).

tokios sąvokos, ji sukonkretinama, kai taikoma faktinėse situacijose, ypač kai atsižvelgiama į jos siekiamą tikslą.

42. 2002 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2002/90/EB, apibrėžianti padėjiną neteisėtai atvykti, vykti tranzitu ir apsigyventi³⁰, tiesiog reikalauja, kad valstybės narės taikytų „veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas“ asmenims, kurie padaro, sukursto arba bendrininkauja padarant tam tikras veikas arba kėsinaisi jas padaryti (1–3 straipsniai), o šios atsakomybės baudžiamasis pobūdis tiksliau apibrėžiamas 2002 m. lapkričio 28 d. Tarybos pagrindų sprendime 2002/946/TVA³¹.

45. Šią formuluotę Teisingumo Teismas vartoja neatsitiktinai, nes, nurodydamas bausmės veiksmingumą, proporcingumą ir jos atgrasantį pobūdį, jis daro užuominą į pagrindinius reikalavimus tam, kad Bendrijos teisės norma būtų taikoma, nepaisant pažeidimo. Be to, atsižvelgiant į tai, kad kiekviena bausme siekiama dvigubo tikslo – bendrosios ir specialiosios prevencijos, – nes pažeidėjas nubaudžiamas pagal atitinkamą teisinę taisyklę, o visuomenei gresia tokio pačio pobūdžio bausmė už panašius kaltus veiksmus, galimų sankcijų spektras atrodo labai platus.

43. Tam tikrais atvejais kriminalinė sankcija tampa privaloma, nes tai yra vienintelė sankcija, atitinkanti *Graikiškų kukurūzų bylos* sprendime nustatytą „veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos“ reikalavimą.

46. Kai kuriais atvejais pakanka atkurti padėtį, buvusią prieš pažeidimą. Tačiau ši pasekmė, kuri nėra bausmė griežtąja prasme ir paprastai vadinama „civiline sankcija“, siekiant pasiekti nurodytus prevencinius tikslus, papildomai dažnai reikalauja pritaikyti bausmę griežtąja prasme, kurios griežtumas nustatomas atsižvelgiant į teisinio intereso, kuriam iškilo grėsmė, svarbą ir socialinio nepritarimo pažeidžiančiam elgesiui laipsnį.

D — *Neapibrėžta teisinė sąvoka „veiksminga, proporcinga ir atgrasanti sankcija“*

44. Ši sąvoka, nagrinėjama abstrakčiai, neatrodo tiksliai apibrėžta, tačiau, kaip ir visos

47. Baudžiamosios sankcijos (tos, kurios yra griežčiausios) skiriamos nuo administracinių sankcijų pagal atsako svarbą. Abi rūšys yra valstybės galios bausti (*ius puniendi*) išraiška

30 — OL L 328, p. 17.

31 — Cituotas šios išvados 15 išnašoje.

ir paklūsta tiems patiems ontologiniams principams³². Nepažeidžiant to, kad, kaip pažymėjau savo išvadoje byloje *Graikija prieš Komisiją*³³, abiem atvejais turi būti laikomasi panašių principų, tačiau dėl mažiau griežto antrosios rūšies nubaudimo pobūdžio susilpnėja ir garantijos, kurios turi būti taikomos skyrus sankciją³⁴.

nacionaliniai procesiniai senaties terminai, taikomi ieškinio dėl Bendrijos teise suteiktų teisių įgyvendinimo pareiškimui, yra tinkami³⁵, tačiau su sąlyga, kad ši bendroji taisyklė turi gerai žinomų išimčių³⁶, kurias Bendrija turi kompetenciją įvertinti, nes jos yra tokios akivaizdžios.

48. Pritariant tam, ką galima numanyti iš Tarybos ir kai kurių ją palaikančių valstybių narių argumentų, atrodo akivaizdu, kad niekas negali geriau įvertinti baudžiamojo atsako įmanomumo, tinkamumo ir veiksmingumo už nacionalinį teisės aktų leidėją. Tokios nuomonės laikiausi, kai, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, reikėjo nustatyti ar

49. Reikia prisiminti, kad Bendrijos teisės apsauga yra Bendrijos institucijų pareiga, nors niekas neužkerta joms kelio raginti valstybes nares suderinti bausmes už tą teisę pažeidžiančius veiksmus. Tik tiek, kiek institucijos negali imtis tinkamiausio atsako – nes jos neturi sprendimų priimti būtinos informacijos – ši užduotis priklauso nacionalinių teisės aktų leidėjams. Ir atvirkščiai, jei yra akivaizdžių kriterijų „veiksmingai, proporcingai ir atgrasančiai bausmei“ apibrėžti, nėra esminių priešasčių, kurios neleistų sprendimo priimti turintiems kompetenciją toje srityje³⁷.

32 — Ispanijos *Tribunal Supremo* (Aukščiausiojo teismo) administracinių bylų skyrius nuo seno nepripažįsta jokio metafizinio skirtumo tarp šių dviejų kategorijų. Šiuo aspektu žr. 1992 m. vasario 9 d. Sprendimą, kuris buvo priimtas tuo metu, kai Ispanijos teisinėje sistemoje trūko daugelio teisinei valstybei būdingų priemonių, ir kuriame buvo pasinaudota aptariamu lygiavertiškumu, siekiant administracinių nuobaudų skyrimui pritaikyti daugumą garantijų, kurios būtinos skiriam kriminalines bausmes. E. García de Enterría ir T. R. Fernández: „Curso de derecho administrativo“, II t., Nr. 7, Madridas, 2000, p. 163 nurodo, kad diktatoriaus generolo Primo de Rivera administracinių nuobaudų skyrimas Antrosios respublikos ir Franko valdymo metais be precedento išaugo, nes režimai naudojo jas kaip įprastas priemones kovai su politine opozicija.

33 — Byla C-387/97, kurioje sprendimas buvo paskelbtas 2000 m. liepos 4 d. (Rink. p. I-5047).

34 — Ispanijos *Tribunal Constitucional* (Konstitucinio teismo) nuomone, formalieji baudžiamojo proceso reikalavimai taikomi administraciniame procese dėl sankcijų nustatymo tiek, kiek tai būtina pagrindinėms vertybėms, pagrindžiančioms teisę į teisingumą, užtikrinti (1981 m. birželio 16 d. Sprendimas 181/1981 (BOE 143) ir 1990 m. gruodžio 3 d. Sprendimas 181/1990 (BOE 289)), atsižvelgiant į jų specifiniam pobūdžiui tinkamus pritaikymus (1989 m. vasario 28 d. Sprendimas 2/1987 (BOE 35); 1989 m. vasario 28 d. Sprendimas 29/1989 (BOE 50); jau cituotas Sprendimas 181/1990; 1999 m. vasario 25 d. Sprendimas 3/1999 (BOE 48) ir 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimas 276/2000 (BOE 299).

35 — Žr. mano išvadas bylose *Grundig Italiana* (C-255/00, Rink. p. I-8003, 27–29 punktai) ir *Recheio* (C-30/02, Rink. p. I-6054, 23–35 punktai), kuriose Teisingumo Teismas priėmė sprendimus 2002 m. rugsėjo 24 d. ir 2004 m. birželio 17 dieną.

36 — Išvados *Grundig Italiana* byloje 27 punktas ir išvados *Recheio* byloje 29 punktas.

37 — Teoriškai kompetenciją turintis subjektas privalėtų turėti padedamąją kompetenciją. Suomijos vyriausybės atstovas posėdyje pažymėjo, kad baudžiamoji teisė nėra priemonė, nes turi atskirą turinį, nors šis teiginys panašus į gryną nominalizmą, nes, kaip ir kiekviena bausmę nustatanti norma, baudžiamosios teisės norma egzistuoja dėl platesnio tikslo ir tarnauja šiam tikslui. 1992 m. spalio 27 d. Sprendime *Vokietija prieš Komisiją* (C-240/90, Rink. p. I-5383), pasiremiant kitais šaltiniais srityse, kuriose Bendrija turi kompetenciją (byla buvo susijusi su bendra žemės ūkio politika), Bendrijai suteikiami įgaliojimai nustatyti sankcijas, kurias nacionalinės institucijos turėtų taikyti ūkio subjektams, pripažintiems kaltiems dėl sukčiavimo (11–13 punktai).

50. Kitaip tariant, visiškai suprantama, kad tinkama sankcija už, pavyzdžiui, pasikėsinimą nužudyti arba nepilnamečių tvirkinimą, turi būti kriminalinė bausmė, ir atitinkamai, jei tokiais nusikaltimais pažeidžiamų teisinių interesų apsauga būtų vienas iš Bendrijos tikslų, niekas neginčytų jos teisės aktus priimančių institucijų kompetencijos reikalauti, kad valstybės narės už šiuos nusikaltimus patrauktų atsakomybėn baudžiamąją tvarka.

51. Todėl kitas žingsnis yra įsitikinti, ar aplinkos apsauga, kuri, atsižvelgiant į 6–9 punkte išdėstytus teiginius, neginčijamai patenka į Bendrijos kompetenciją, reikalauja apsaugos pagal baudžiamąją teisę. Todėl turi būti analizuojamas aplinkos apsaugos patekimo į Bendrijos kompetenciją procesas.

jams, neilgai trukus, 1972 m., valstybių ir vyriausybės vadovų konferencijoje Paryžiuje buvo nuspręsta nustatyti specialią šio sektoriaus politiką³⁸ ir siūlyta naudotis EB 100 ir 235 straipsniuose numatyta apsauga³⁹ (dabar – EB 94 ir 308 straipsniai).

53. Teisingumo Teismas pasinaudojo šiuo pasiūlymu ir pagrindė šios srities priemones EB 100 straipsniu⁴⁰, sprendime *ADBHU*⁴¹ pareikšdamas, kad aplinkos apsauga turi būti „vienas iš esminių Bendrijos tikslų“ (13 punktas); o praėjus daugeliui metų, jau po Suvestinio Europos akto priėmimo⁴², Teisingumo Teismas pakartojo šią idėją sprendime *Komisija prieš Daniją* (8 punktas)⁴³.

E — Aplinkos apsauga Bendrijoje

52. Mano 2004 m. lapkričio 30 dieną pateiktoje išvadoje byloje *Deponienzweckverband Eiterköpfe (C-6/03)*, kurioje Teisingumo Teismas priėmė 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimą, pažymėjau, kad nors aplinka ir jos apsauga ne itin rūpėjo Sutarčių rengė-

38 — Ši pradinė teisės aktų spraga sukėlė didelių abejonų ieškant teisinio pagrindo Bendrijos aplinkos teisei, kuovios Ispanijos teisinėje akademinėje spaudoje buvo aptartos M. Bravo-Ferrer Delgado „La determinación de la base jurídica en el derecho comunitario del medio ambiente“, *Gaceta Jurídica*, Nr. B-92 ir B-93, 1994 m. kovo ir balandžio mėn., atitinkamai p. 13–20 ir 5–13. Šį klausimą aptarė ir kitas autorius – D. Gérardin „Les compétences respectives de la Communauté et des États membres dans le domaine de l'environnement: base juridique, subsidiarité et proportionnalité“, *Le droit communautaire de l'environnement. Mise en œuvre et perspectives*, 1998 m. Paryžius, p. 33–55.

39 — 100 straipsnis atsirado kaip mechanizmas bendrosios rinkos sukūrimą ir funkcionavimą tiesiogiai veikiančioms derinančioms nuostatoms priimti, o 235 straipsnis, kurio taikymo sritis buvo platesnė, pagrindė priemonių, reikalingų pasiekti Sutartyje tiesiogiai nesuformuluotus Bendrijos tikslus, priėmimą.

40 — Pagal 1980 m. kovo 18 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (91/79, Rink. p. 1099, 8 punktas) nėra neįmanoma priimti aplinkos apsaugos nuostatų EB 100 straipsnio pagrindu, nes šios nuostatos gali sukelti našos įmonės, kurioms jos taikomos, o nesant nacionalinių nuostatų suderinimo tai pastebimai iškraipytų konkurenciją.

41 — 1985 m. vasario 7 d. Sprendimas (240/83, Rink. p. 531).

42 — OL L 169, 1987.

43 — 1988 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas (302/86, Rink. p. 4607).

54. Šis Aktas į EB sutartį įterpė specialią VII antraštinę dalį (dabar – XIX antraštinė dalis)⁴⁴, susidedančią iš 130r ir 130s straipsnių (dabar – EB 174 ir 175 straipsniai) bei 130t straipsnio (dabar – EB 176 straipsnis), prie kurių taip pat paminėtina 100a straipsnio 3 dalis (dabar – EB 95 straipsnio 3 dalis), įpareigojanti Komisiją užtikrinti, kad jos EB 95 straipsnio 1 dalyje numatytuose pasiūlymuose bus siekiama užtikrinti „aukštą aplinkos apsaugos lygį“.

55. Kaip Teisingumo Teismas pastebėjo sprendime *Komisija prieš Tarybą* (22 ir 24 punktuose), šis naujasis požiūris priskyrė aplinkos apsaugą prie svarbiausių Bendrijos veiklos sričių, įkvepiančių ir darančių įtaką jos veiklai⁴⁵, o Maastrichte pasirašius Europos Sąjungos Sutartį ji tapo Bendrijos tikslu.

56. Dabartiniu metu aukšto lygio aplinkos apsaugos ir jos kokybės gerinimas, taip pat gyvenimo kokybės gerinimas yra vieni iš Bendrijos tikslų (EB 2 straipsnis) ir jie reikalauja imtis specialių veiksmų (EB 3 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Be to, „nustatant ir įgyvendinant 3 straipsnyje nurodytas Bendrijos politikos ir veiklos kryptis, ypač siekiant skatinti tvarią plėtrą, turi būti

atsižvelgiama į aplinkos apsaugos reikalavimus“ (EB 6 straipsnis). Panašus interesas matyti ir iš kitų EB sutarties nuostatų: iš jau cituoto EB 95 straipsnio arba EB 161 straipsnio, kuriuo steigiamas Sanglaudos fondas, teikiantis „finansinę paramą projektams <...> aplinkos apsaugos srityje“.

57. Aplinkos išsaugojimas suteikė galimybę teisės aktuose įtvirtinti tokius principus, kaip antai atsargumo principas ir principas, kad reikia imtis prevencinių veiksmų (EB 174 straipsnio 2 dalies pirmoji pastraipa), kurie veikia daugelyje Bendrijos teisės sričių, kur dėl nuo technologinės bei pramoninės pažangos neatskiriamų grėsmių globalizacijos gamta, gyvybė ir asmens integralumas įgijo pasaulinę reikšmę⁴⁶.

58. Sutartis dėl Konstitucijos Europai⁴⁷ pratęsia šį požiūrį. Remiantis II-97 straipsniu, kuris paremtas EB 2 straipsniu, „aukštas aplinkosaugos lygis ir aplinkos kokybės gerinimas turi būti integruotas į Sąjungos politiką ir užtikrintas pagal tvaraus vystymosi principus“; III-119 straipsnis pakartoja EB 6 straipsnį. Savo ruožtu III-233 ir

44 — Suvestinio Europos akto 25 straipsnis į EB sutarties 3 dalį įterpė VII antraštinę dalį, o Akto 18 straipsnis – 100a straipsnį. Europos Sąjungos Sutarties (G straipsnio 28 punktas) pakeitė ją į XVI antraštinę dalį.

45 — 1991 m. birželio 11 d. Sprendimas (C-300/89, Rink. p. I-2867).

46 — Išsamiau dėl atsargumo principo žr. L. González-Vaqué „La definición del contenido y ámbito de aplicación del principio de precaución en el derecho comunitario“, *Gaceta Jurídica de la Unión Europea*, Nr. 221, 2002 m. rugsėjo–spalio mėn., p. 4–20. Taip pat mano straipsnį „El desarrollo comunitario del principio de precaución“, pateiktą publikavimui.

47 — OL C 310, 2004, p. 1.

III-234 straipsniai iš esmės pakartoja EB 174 ir 176 straipsnius.

59. Todėl neabejotina, kad „aplinka“, kaip pažymėjau šios išvados 51 punkte, yra Bendrijos kompetencijos dalykas; taip pat ji yra teisinis interesas, kurio apsauga veikia kitas jos politikos sritis; be to, tai apsaugos veikla, kurią galima laikyti esminiu Bendrijos sistemos tikslu.

60. Rūpinimasis aplinka nėra būdingas vien Europai, jis įgijo pasaulinę reikšmę.

F — „Aplinkos politikos“ globalizacija

61. Daugeliu tarptautinių sutarčių ir susitarimų siekiama kovoti su nuolatiniu mūsų planetos ekosistemų ir gyvybės naikinimu.

62. Vienas iš pavyzdžių – Jungtinėse Tautose⁴⁸ vykstantis procesas, prasidėjęs 1972 m.

⁴⁸ — Šioje srityje pradžia buvo Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, kurią Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja paskelbė 1948 m. gruodžio 10 d. Rezoliucija 217 A (III) ir kurioje deklaruojama teisė į pakankamą gyvenimo lygį, garantuojantį sveikatą ir gerovę (25 straipsnio 1 dalis). Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas (kurį Generalinė Asamblėja patvirtino 1966 m. gruodžio 16 d. Rezoliucija 2002 A (XXI) nurodo būtinybę pagerinti aplinką kaip vieną iš pakankamos asmens raidos sąlygų (12 straipsnio 2 dalies b punktas).

birželio 5–16 d. Stokholme vykusioje konferencijoje, kuri nurodė svarbias gaires. Šis susitikimas tapo ypatingu įvykiu, nes jis atkreipė pasaulio dėmesį į aplinkos situaciją; jame priimta Deklaracija dėl žmogų supančios aplinkos, kurioje buvo paskelbti 26 natūralių išteklių apsaugos principai.

63. 1982 m. Pasaulinė gamtos chartija⁴⁹ išplėtė nustatytus tikslus, paremdama juos įpareigojimais, susijusiais su elgesio taisyklėmis, ir perkeldama chartiją į nacionalines teises sistemas.

64. 1992 m. birželį Brazilijos mieste Rio Jungtinių Tautų surengtoje Aplinkos ir vystymosi konferencijoje dalyvavusių vyriausybių priimta Rio deklaracija žymėjo ryžtingą žingsnį pirmyn. Aplinkybių, kuriomis ji buvo paskelbta, svarba ir priėmimą patvirtinęs daugelio pritarimas jai, kaip bendru supratimu, kad būtina išsaugoti šią planetą ateities kartoms, paremtam universaliam susitarimui, suteikė ypatingos reikšmės.

⁴⁹ — Dėl šios Chartijos buvo susitarta 1982 m. spalio 28 d. Rezoliucijoje 37/7.

65. 1992 m. Jungtinių Tautų surengta Klimato kaitos konvencija ir ją įgyvendinantis 1997 m. Kioto protokolas, kuriuo siekiama sumažinti šiltnamių efektą sukeliančių dujų emisijas⁵⁰, žymi dar dvi svarbias šios nesubstodomas įvykių sekos grandis: Biosaugos protokolą, pasirašytą Monrealyje 2000 m. sausio 28 d., Biologinės įvairovės konvencijos šalių signatarių konferencijoje, kuri taip pat kilo iš Rio valstybės vadovų susitikimo.

kurie labiau intelektualinio pobūdžio (pažanga ir kultūrinė raida)). Kai peržengiama išgyventi pakankama kiekybinė riba⁵¹, stengiamasi siekti kokybės.

G — *Teisė į tinkamą aplinką ir visuomenės atsakomybė už jos išsaugojimą*

67. Taigi asmeniui – ne tiek pačiam, kiek kaip grupės, kurioje asmenų socialiniai interesai yra bendri, nariui – atsiranda teisė mėgautis sveika aplinka⁵². Keleto Bendrijos valstybių narių konstitucijose ši teisė buvo pripažinta tuo metu, kai buvo priimtas ginčijamas Pagrindų sprendimas⁵³. Taigi Vokietijos Federacinės Respublikos pagrindinio įstatymo 20a straipsnis⁵⁴ nustato, kad valstybė, „*įsisąmonindama atsakomybę atei-*

66. EB sutartyje vartojamos „tvarios plėtos“ ir „gyvenimo kokybės“ sąvokos yra glaudžiai susijusios su „aplinkos“ sąvoka, darydamos nuorodą į subjektyvųjį aspektą, kurio negalima nepaisyti kalbant apie aplinkos apsaugą bei jos pagerinimą. Apibūdinant aplinką geofiziškai, gyvenimo kokybė pasireiškia kaip piliečių teisė, atsiradusi iš įvairių faktorių (kai kurie jų yra materialaus pobūdžio (racionalus išteklių panaudojimas ir tvari plėtra), o kai

51 — Žr. R. Mendizábal Allende „Pasado, presente y futuro de la jurisdicción contencioso-administrativa“, *Actualidad Administrativa*, Nr. 19, 1994, p. 289. D. Loperena Rota, „Los derechos al medio ambiente adecuado y a su protección“, *Revista Electrónica de Derecho Ambiental*, Nr. 3, 1999 m. lapkričio mėn. teigia, kad tinkama aplinka yra ne socialinės raidos produktas, o jo egzistavimo būtinoji sąlyga ir su žmogaus gyvenimu susijusi teisė, be kurios nėra nei žmonių, nei visuomenės, nei teisės.

52 — Šio teiškinio procesinė išraiška – tai galimybės pareikšti ieškinį suteikimas „išsklaidytų interesų“ turėtojams, t. y. bendras teisių turinčioms grupėms, kurių sudėtis apibūdinama tik apytiksliai ir paprastai yra anoniminė bei neapibrėžta, nors ją vis dėlto sunkiai įmanoma apibrėžti. Tokios rūšies mechanizmas, kuris pasirodė naudinga teisinė gynybos priemonė vartotojų ir galutinių vartotojų teisėms apginti, veikia bendrosios teisės sistemoje remdamasis vadinamaisiais „grupiniais ieškiniiais“, kuriais sprendžiamos situacijos, kai yra daug nukentėjusių asmenų, taip, kad pareikšiant tokį ieškinį bendras visiems svarbus siekis gali būti patvirtintas individualiai, aiškiai nesuteikiant formalųjį galių.

53 — F. Velasco Caballero „Protección del medio ambiente en el constitucionalismo europeo“, *Noticias de la Unión Europea*, Nr. 190, 2000 m. lapkričio mėn., p. 183–190.

54 — *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*, kurių Parlamentinė taryba (*Parlamentarischer Rat*) 1949 m. gegužės 23 d. patvirtinto Reino žemės mieste Bonoje.

50 — 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, p. 32), perkelia Kioto protokolą į Bendrijos teisę.

ties kartoms⁵⁵, saugo natūralias gyvenimo sąlygas pagal konstitucinę tvarką“. Ispanijos konstitucijos 45 straipsnis⁵⁶, greta socialinę ir ekonominę politiką reglamentuojančių principų, pripažįsta visų asmenų teisę „naudotis asmeniniam vystymuisi tinkama aplinka“⁵⁷. Portugalijos konstitucijos 66 straipsnio 1 dalis suformuluota panašiai⁵⁸. Švedijos 1994 m. lapkričio 24 d. Įstatymo, keičiančio vyriausybės aktą, II skyriaus 18 straipsnio 3 dalis⁵⁹ irgi pabrėžia teisę į aplinką.

ir įvairovę (20 straipsnis), o Graikijos (24 straipsnio 1 dalis)⁶¹, Nyderlandų (21 straipsnis)⁶² ir Portugalijos (9 straipsnio e punktas) konstitucijos nustato valdžios institucijoms pareigą išsaugoti aplinką. Italijos konstitucijos 9 straipsnio 2 dalyje⁶³ įtvirtinta Respublikos pareiga saugoti kraštovaizdį buvo papildyta, kad apimtų aplinkos ir teritorijų saugojimą⁶⁴.

68. Šią teisę papildoma atitinkamos viešųjų valdžios institucijų pareigos. Jau matėme Bonos pagrindinio įstatymo formuluotę. Ispanijos konstitucijos 45 straipsnio 2 dalis reikalauja, kad viešosios valdžios institucijos užtikrintų racionalų gamtinių išteklių panaudojimą „siekiant apsaugoti ir pagerinti gyvenimo kokybę ir apsaugoti bei atkurti aplinką, remdamasi būtina kolektyvinio solidarumo parama“. Panašiai ir Suomijos konstitucija⁶⁰ mini bendrą atsakomybę už aplinkos apsaugą

69. Šio rūpinimosi aplinka subjektyvusis aspektas Europos Sąjungoje yra įtvirtintas netiesiogiai, iš kurių 2000 m. gruodžio 7 d. Pagrindinių teisių chartijos⁶⁵ preambulėje deklaruojama, kad Sąjunga remiasi nedalomomis ir visuotinėmis vertybėmis – žmogaus orumu, laisve, lygybe ir solidarumu, – pastarajam skirtame skyriuje, greta teisės į darbą ir socialinę apsaugą, yra įtraukta nuostata, paaiškinanti, kad Sąjungos politika apima ir užtikrina aukštą aplinkos apsaugos lygį ir aplinkos kokybės gerinimą pagal

55 — Paryškinta mano.

56 — Ratifikuota 1978 m. gruodžio 6 d. referendumu (BOE 311-1, 1978 m. gruodžio 29 d.).

57 — Ispanijos *Tribunal Constitucional* pabrėžė, kad nagrinėjama nuostata atspindi ekologinį interesą, atsiradusį pastaraisiais dešimtmečiais plačiuose visuomenės sluoksniuose, taip pat įtvirtintą daugelyje tarptautinių dokumentų (1982 m. lapkričio 4 d. Sprendimas 64/1982 (BOE 296, 1982 m. spalio 22 d.).

58 — 1976 m. balandžio 2 d. patvirtinta *Asamblea Constituyente* plenarinėje sesijoje.

59 — *Lag om ändring i regeringsformen*, 1994 m. gruodžio 16 d. paskelbtas *Svensk Författningssamling* (teisės aktų rinkinyje).

60 — 1919 m. birželio 17 d. paskelbta Helsinkyje.

61 — Graikijos konstitucija, kurią 1975 m. birželio 9 d. patvirtino Penktoji konstitucijos pataisų kolegija.

62 — Nyderlandų Karalystės pagrindinis įstatymas, 1983 m. sausio 19 d. redakcija (*Staatsblad* Nr. 15-51).

63 — 1947 m. gruodžio 27 d. Italijos Respublikos konstitucija.

64 — F. Merusi „Comentario della Costituzione“, Roma / Bolonija, 1975, p. 445 ir B. Cavallo „Profillo amministrativo della tutela dell'ambiente: il bene ambientale tra tutela del paesaggio e gestione del territorio“, *Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico*, 2 (1990), p. 412.

65 — OL C 364, p. 1.

tvaraus vystymosi principą. Kaip minėta, ši nuostata yra ir Sutarties dėl Konstitucijos Europai dalis (II-97 straipsnis).

19 d. Sprendime *Guerra ir kiti prieš Italiją*⁶⁹ nuspręsta, kad oficialios informacijos apie tai, kaip piliečiai turėtų tinkamai reaguoti į teršalų iš netoliese esančios gamyklos išmetimą, trūkumas pažeidžia minėtą pagrindinę teisę (60 punktas).

70. Nenoriu pabaigti šio skirsnio nepažymėjęs, kad, nepaisant to, kaip teisės naudotis tinkama gamtine aplinka sąvoka yra suformuluota⁶⁶, lengva pamatyti jos sąryšį su tam tikrų pagrindinių teisių turiniu. Šiam požiūriui paremti pakanka dviejų Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų. 1994 m. gruodžio 9 d. Sprendime *López Ostra prieš Ispaniją*⁶⁷ akivaizdžiai pripažinta, kad rimtas aplinkos teršimas gali daryti įtaką asmens gerovei ir užkirsti kelią naudotis savo namais ir tai gali pakenkti jų asmeniniam ir šeimos gyvenimui (51 punktas)⁶⁸. 1998 m. vasario

H — *Baudžiamosios teisės atsakas į rimtus nusikaltimus aplinkai*

66 — J. Jordano Fraga „La protección del derecho a un medio ambiente adecuado“, José María Bosch (red.), S.A., Barcelona, 1995, nagrinėja įvairias šią teisę apibūdinančias akademines nuomones (p. 453–499). Remiantis K. Vasak „Le droit international de droits de l’homme“, 1972, pateikta klasifikacija, ši teisė priklauso solidarumo arba trečiosios kartos teisėms.

67 — 1994 m. gruodžio 9 d. Europos žmogaus teisių teismo sprendimas *López Ostraprieš Ispaniją* (A serija, Nr. 303-C, p. 55). Panašiai suformuluotas 2004 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Moreno Gómezprieš Ispaniją* (Nr. 4143/02).

68 — J. Huelin „Intimidación personal y familiar, domicilio y medio ambiente“, *Perfiles del derecho constitucional a la vida privada y familiar*, Consejo General del Poder Judicial, Madridas 1996, p. 257–273, nuomone, šią bylą sprendusių devynių Europos žmogaus teisių teismo teisėjų aksiominis teiginys yra labai reikšmingas. Jis reiškia, kad, atsižvelgiant į faktines bylos aplinkybes, valdžios institucijos pasyvumas užkertant kelią situacijoms, kuriose vienas, keli arba daug asmenų namuose kenčia nuo nemalonų kvapų, išmetamų dūmų bei pasikartojančio triukšmo iš vandens ir kitų atliekų perdirbimo gamyklos ir kurios, nors ir nesukelia žymios žalos jų sveikatai, blogina gyvenimo kokybę, gali pažeisti Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnį. Ši Europos žmogaus teisių teismo išvada buvo suformuluota ir 1990 m. vasario 21 d. Sprendime *Powell ir Rainer prieš Jungtinę Karalystę* (A Serija, p. 172), kuriame pripažinta, kad orlaivių keliamas triukšmas, jiems naudojantis oro uostu, tiek, kiek jis neigiamai veikia gyvenimo kokybę ir naudojimąsi būstu, įpareigoja atsižvelgti į Konvencijos 8 straipsnį (40 punktas).

71. Pateikta apžvalga aiškiai parodo, kokią svarbą pastaraisiais dešimtmečiais įgijo „ekologinis sąmoningumas“. Nors tvirtai nežinomas nei faktinis, nei potencialus tų pokyčių, kuriuos žmogaus veikla sukėlė ekosistemos, poveikis, intuityviai suvokiama, kad jie gali pakenkti gyvybei žemėje arba ją sunaikinti. Tai, kad žmonija ir jos prievarta gamtai sukelia pavojų jos, kaip rūšies, išlikimui, išryškino primygtinę būtinybę nustatyti elgesio taisykles ir veikti laikantis „aplinkos etikos“, siekiant harmoningos žmonių integracijos į aplinką, kurioje ji vystosi.

69 — 1998 m. vasario 19 d. Sprendimas (Europos žmogaus teisių teismo rinkinys, A Serija, Nr. 735/938).

72. Valstybės naudojasi baudžiamaisiais kodeksais kaip griežčiausiomis priemonėmis apsaugoti nuo sambūvį reguliuojančioms vertybėms keliamos grėsmės ir pastaraisiais metais jos nusprendė suderinti baudžiamąsias sankcijas už tam tikras aplinkai kenkiančias veikas⁷⁰. Jei tuo siekiama aukšto lygio apsaugos ir gyvenimo kokybės pagerinimo (EB 2 straipsnis), atrodytų pagrįsta, kad Bendrijos teisė per institucijoms suteiktus įgaliojimus šiems tikslams pasiekti tam tikrais atvejais privalo pasinaudoti baudžiamosiomis sankcijomis kaip vieninteliu „veiksmingu, proporcingu ir atgrasančiu“ atsaku.

73. Teisinėje doktrinoje pradedama sutarti dėl to, kad ekosistemos turi būti laikomos ypač svarbiais teisiniais interesais ir kad jų apsaugos reikšmė yra esminė pačiam žmonių egzistavimui, o iš to išplaukia, kad jų išsaugojimas ir palaikymas visiškai pateisina baudžiamosios teisės su konkrečiomis garantijomis intervenciją⁷¹.

70 — Ispanijos konstitucijos 45 straipsnio 3 dalis numato baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus aplinkai. Šios nuostatos pagrindiniu Ispanijos *Tribunal Supremo* antroji kolegija atmetė teiginį, kad baudžiamosios teisės vaidmuo saugant aplinką yra tik papildomas ir šalutinis administracinei teisei (2001 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas pagal kasacinį skundą Nr. 604/2000).

71 — N. De la Mata Barranco „Derecho comunitario y derecho estatal en la tutela penal del ambiente“, *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 02-04 (2000). Taip pat žr. P. M. De la Cuesta Aguado „Intervención penal para la protección del medio ambiente?“ *Revista penal on line* (www.geocities.com/1c/apda/ambiente.htm).

74. Dažnai pakanka ir administracinio atsako, bet jis neužtikrinta tinkamos apsaugos visais rimtos žalos sukėlimo atvejais. Atvirkščiai, baudžiamosios sankcijos pažymi papildomą spaudimą, kuris daugeliu atveju gali įtikinti laikytis reikalavimų ir įstatyminių draudimų užsiimti tam tikra aplinkai ypač pavojinga veikla. Be prevencinio poveikio sustiprinimo įtraukiant ekologiją į baudžiamuosius kodeksus, taip pat siekiama paskatinti visuomenės suvokimą apie socialinį nusikaltimų gamtą „kenksmingumą“, patvirtinant, kad aplinkos teisinis gėris pripažįstamas užimančiu tokią pačią padėtį kaip ir tradicinės baudžiamąja teise saugomos vertybės⁷². Negalima nepaminėti ir etinės kriminalinės baismės dimensijos. Kai tam tikras veiksmas yra baudžiamas kriminaline prasme, jis laikomas vertas griežčiausios sankcijos, nes nusižengia pagrindiniams teisinės sistemos pagrindams.

75. Todėl, atsižvelgiant į teismo praktikos, suteikiančios Bendrijai teisę nustatyti sankcijas ir įgaliojančios suderinti nacionalinės teisės aktus, turinį bei į nuolatinį Bendrijos kompetencijos aplinkos apsaugos srityje⁷³

72 — N. De la Mata Barranco *op. cit.*, pateikia tinkamų svarstymų šia tema. Savo ruožtu F. Schmalenberg: *Ein europäisches Umweltstrafrecht: Anforderungen und Umsetzungsprobleme unter Berücksichtigung des Richtlinienvorschlags KOM (2001) 139 endg.*, Berlynas, 2004, p. 32, pažymi, kad nagrinėjamoje srityje administracinės nuobaudos nepasiekia tokio paties poveikio kaip baudžiamosios sankcijos.

73 — Direktyvos dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąja teise pasiūlymo priedas atskleidžia Bendrijos kompetencijos dydį šioje srityje.

stiprėjimą ir į aplinkos interesų svarbą bei trapumą, yra pakankamai pagrindų pripažinti, kad Bendrija turi kompetenciją reikalauti iš valstybių narių reaguoti baudžiamąja teise į tam tikras planetai kenkiančias veikas⁷⁴.

narės apribojo savo galias, ir dėl to argumentas dėl „suvereniteto“ neįneša nieko nauja į šį ginčą net baudžiamosios teisės srityje. Tą pakankamai įrodo tai, kad Bendrijos teisė dekriminalizavo daug veikų, kurios buvo kriminalizuotos pagal nacionalinius baudžiamuosius kodeksus, ir šis „išsikšimas“ niekam nesukėlė nerimo⁷⁶. Pavyzdžius galima papildyti ilgu visiems žinomų situacijų sąrašu, kuriose, ne vien baudžiamosios teisės srityje, Bendrija apribojo valstybių narių kompetenciją priimti teisės aktus – du geri pavyzdžiai yra mokesčių teisė ir procesinė teisė.

76. Taryba ir ją palaikančios šalys šioje byloje atmeta šią poziciją teigdamos, kad ji pakerta valstybių narių suverenitetą. Mano nuomone, jų kaltinimai yra nepagrįsti. Visų pirma reikia prisiminti, kad, kaip nustatyta sprendime *Van Gend & Loos*⁷⁵, Bendrija sukuria naują teisinę tvarką, dėl kurios valstybės

77. Šis ginčas pateikia dar vieną klausimą, kuris turi įtakos ne tiek valstybėms narėms, kiek jų piliečiams, t. y. jų teisei, kad būtų jų demokratiškai išrinkti atstovai užsiimtų bau-

74 — 1979 m. spalio 25 d. Parmos universitete surengtame simpoziume dėl Bendrijos teisės ir baudžiamosios teisės santykio T. C. Hartley neabejojo, kad Bendrijos teisė gali įpareigoti valstybes narės nustatyti kriminalines bausmes („L'impact du droit communautaire sur le procès pénal“, *Droit communautaire et droit pénal*, Griuffrè (red.), Milanai, 1981, p. 33, 47 ir 48). Geras pavyzdys – Teisingumo Teismo Statuto 30 straipsnis, pagal kurį liudytojo ar eksperto priesaikos pažeidimas turi būti vertinamas kaip nusikaltimas. G. Dannecker „Evolución del derecho penal y sancionador comunitario“, Madridas, Marcial Pons, 2001, p. 58, atkreipia dėmesį, jog dauguma autorių, teigiančių, kad Europos Bendrija neturi kompetencijos baudžiamosios teisės srityje, neturi omenyje, kad ji negali nurodyti, jog tam tikri veiksmai turi būti baudžiami kriminalinėmis bausmėmis. L. Stortini „L'environnement: des éléments de droit pénal dans la législation européenne“, *Les nouveaux droits de l'homme en Europe*, 1999, p. 269–268, teigia, kad siekdamas įgyvendinti tikrai viršnationalinę aplinkos apsaugą valstybės privalo turėti pareigą nustatyti bendrą modelį. G. Grasso „Comunidades Europeas y derecho penal. Las relaciones entre el ordenamiento comunitario y los sistemas penales de los Estados miembros“, bendras Castilla-La Mancha universiteto ir OPOCE leidimas, 1993, p. 198 ir paskesni, mano, kad Bendrijos teisė gali turėti įtakos valstybėms narėms renkantis baudžiamosios teisės priemones. J. Biancarelli „Le droit communautaire et le droit pénal“, *Les lundis du droit communautaire*, 1993 m. birželio 21 d., daro prielaidą, kad Bendrija privalo paskatinti valstybes narės bausti už tam tikrus veiksmus, kurie prieštarauja jos pagrindinėms vertybėms. Teoriškai Nyderlandų vyriausybė palaiko šį teiginį, savo rašytinių pastabų 15 punkte teigdama, kad Bendrija gali reikalauti valstybių narių nustatyti kriminalines bausmes už tam tikrus veiksmus, jei tai būtina EB sutarties materialinėms normoms užtikrinti, tačiau praktiškai ji pritaria Tarybos požiūriui, nes, jos nuomone, kriminalinės bausmės grėsmė neatrodo esanti būtina aplinkos politikoje (16 punktas).

75 — 1963 m. vasario 5 d. Sprendimas (26/62, Rink. p. 1).

76 — 74 išnašoje minėtame simpoziume G. Olmi aprašė, kaip Bendrijos teisė gali reikalauti, kad būtų panaikintos nacionalinės normos, nustatančios baudžiamuosius nusikaltimus („La sanction des infractions au droit communautaire“, *Droit communautaire et droit pénal*, Griuffrè (red.), Milanai, 1981, p. 167). 1995 m. vasario 23 d. Sprendimas *Bordessa ir kiti* (sujungtos bylos C-358/93 ir C-416/93, Rink. p. I-361) išbraukė iš nacionalinių baudžiamųjų kodeksų monetų, banknotų ar pareikštinių čekių eksportą be išankstinio leidimo. Reikia prisiminti, kad jau cituotoje *Casati* byloje pripažinęs, jog baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso teisės aktų leidimas patenka į valstybių narių kompetenciją, Teisingumo Teismas nurodė, jog valstybės narės negali piktnaudžiauti šiomis nuostatomis, kad sudarytų klūtis EB sutarties tikslams (27 punktas); dėl to, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo 1978 m. vasario 16 d. Sprendime *Schonenberg* (88/77, Rink. p. 473, 16 punktas) ir 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Tymen* (269/80, Rink. p. 3079, 16 punktas), apskaitinamasis nuosprendis, priimtas remiantis Bendrijos teisei prieštaraujančiu nacionalinės teisės aktu, pats pažeidžia Europos teisę. Galiausiai, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo 1989 m. vasario 2 d. Sprendime *Cowan* (187/87, Rink. p. 195, 19 punktas), Bendrijos teisė nustato tam tikras ribas nacionalinėms valdžios institucijoms, kurių priimtos teisės nuostatos, įskaitant baudžiamosios teisės nuostatas, negali apriboti pagrindinių Sutarties laisvių. M. Zuleeg, „Der Beitrag des Strafrechts zur europäischen Integration“, *Juristenzeitung*, 1992, p. 762, remiasi pastaruoju sprendimu, atmesdamas argumentą, kad baudžiamosios teisės klausimai priklauso „išimtinai“ valstybės suvereniteto sričiai.

džiamųjų sankcijų derinimu; teisiniais terminais tai vadinama baudžiamosios teisės teisėtumu, apimančiu du aspektus: materialųjį, reiškiantį, kad baudžiamas elgesys turi būti įtvirtintas teisės aktu, ir formalųjį, reiškiantį absoliutų kompetencijos palikimą tam, kam priklauso kompetencija priimti teisės aktus. Pagal mano siūlomą požiūrį *nullum crimen sine lege* taisyklės paisoma, nes derinimas Bendrijos lygmeniu reikalauja, kad nacionaliniai parlamentai įsiterptų galutinai inkorporuojant išorines nuostatas į savo teisinės sistemas⁷⁷.

78. Šiai pozicijai neprieštarauja ir tai, kad EB 135 ir 280 straipsniai munitinių darbo ir kovos su Bendrijos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu srityse, kuriose valstybių bendradarbiavimas turi būti glaudus ir intensyvus, nesieja jų taikymo „su nacionalinės baudžiamosios teisės taikymu“ ir „teisingumo vykdymu“. Abiejose šiose formuluotėse turima omenyje ne kompetencija nustatyti taisykles, bet kompetencija jas taikyti — tai šioje byloje neginčijama ir yra susiję su kompetencija, gan neabejotinai priklausančia teisėjui, kuris nagrinėja bylą pagal jam priklausančią baudžiamąją jurisdikciją.

77 — G. Grasso *op. cit.*, p. 218, nuomone, jei nacionaliniai susirinkimai atmestų Bendrijos teisės nuostatą, būtų pradėta procedūra pagal ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, o ne dėl Bendrijos teisės neatitinkančių nuostatų pakeitimo Bendrijos nuostatomis. J. Eisele „Einflussnahme auf nationales Strafrecht durch Richtlinienggebung der Europäischen Gemeinschaft“, *Juristenzeitung*, 2001, p. 1160, nuomone, baudžiamosios teisės normos, priimanos perkeltiant direktyvas, yra patvirtinamos pagal kiekvienos valstybės narės procedūras, parodančias jos suverenią valdžią, todėl, autoriaus nuomone, jos yra pakankamai legitimios demokratine prasme.

79. Galima prieštarauti teigiant: kadangi bendradarbiavimas baudžiamojoje srityje yra įtvirtintas trečiajame ramstyje, visos iniciatyvos šioje srityje, įskaitant ir Bendrijos iniciatyvas, turi būti vykdomos ES sutarties VI antraštinės dalies kontekste, tačiau trūksta pagrindinės šio silogizmo prielaidos.

80. ES 29 straipsnis išvardija tris būdus, kuriais vykdomi bendri veiksmai, kuriais siekiama užkirsti kelią nusikalstamumui ir kovoti su juo. Pirmieji du būdai susiję su policijos ir teisminių institucijų bendradarbiavimu, o paskutiniuoju būdu siekiama derinti „valstybių narių baudžiamosios teisės normas pagal 31 straipsnio e punkto nuostatas“, kurios numato laipsnišką ėmimąsi priemonių, nustatančių minimalias teisės normas, susijusias „su nusikalstamų veikų nusikaltimo sudėties požymiais ir bausmėmis organizuoto nusikalstamumo, terorizmo ir neteisėtos prekybos narkotikais srityse“. Todėl, kaip minėjau⁷⁸, Europos Sąjunga neturi „bendrosios kompetencijos“ derinti valstybių narių baudžiamosios teisės naudodamasi pagrindų sprendimais, numatytais 34 straipsnio 2 dalies b punkte, jos kompetencija apsiriboja tam tikrais tarpnacionalinio pobūdžio nusikaltimais.

81. Trečiasis ramstis pagrindžia pagalbą policijos ir teisminių institucijų veiklai, siekiant veiksmingiau kovoti su nusikaltimais, bet įstatymų derinimas, kuris siekia daugiau nei bendradarbiavimo sąvoka ir reiškia radikalesnius integracijos žingsnius, apsiriboja

78 — Žr. šios išvados 15 išnašą.

tais elementais, kurie dėl jų „internacionalizacijos“ yra verti vieningo atsako.

įtvirtinti tokias bausmes, bet, mano nuomone, ji neturi teisės imtis tolesnių veiksmų. Viena vertus, ši teiginį pagrindžia teismo praktikoje įtvirtinti principai, kurie patvirtina šią Bendrijos teisę, o kita vertus, ji taip pat pagrindžia Bendrijos kompetencijos aplinkos klausimais pobūdis.

82. Bendrija neturi bendrosios kompetencijos baudžiamosios teisės srityje, taip pat pagal trečiąjį ramstį neturi jokių „natūralių galių“, kurios kaip gravitacinė jėga pritrauktų Europos Sąjungoje išskylančius tokios rūšies klausimus. Sprendimas turi būti priimtas kitokiu būdu, apie kurį užsimena teismo praktika, plėtodama kompetenciją skirti sankcijas kaip Bendrijos teisinės tvarkos apsaugos priemonės.

I — *Kad Bendrijos teisė būtų veiksminga, būtina, jog sankcija būtų baudžiamoji*

83. Atmetus šiuos Tarybos ir valstybių narių pareikštus prieštaravimus, reikia tęsti argumentavimą. Nenagrinėjant išsamiau bendrą atsaką palaikančių priežasčių, nes suderinimo privalumai⁷⁹ yra neginčijami⁸⁰, būtina išsiaiškinti jo apimties sritį. Kaip buvo matyti, tikslas yra, „veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios“ bausmės už rimtus Bendrijos aplinkos politikos pažeidimus. Kriminalinė bausmė atitinka tas sąlygas, todėl Bendrija, siekdama užtikrinti savo veiklos šioje srityje veiksmingumą, gali priversti valstybes nares

84. Kompetencija nustatyti civilines, administracines arba baudžiamąsias sankcijas gali būti vadinama pagalbine kompetencija⁸¹, padedančia Bendrijos teisės veiksmingumui⁸². Jei dėl šios teisinės sistemos vientisumo reikalingas baudžiamojo pobūdžio atsakas, valstybės narės turi apibrėžti tam reikalingus mechanizmus, kurių pobūdį reikia nustatyti Bendrijos lygmeniu, jeigu jos turi galimybę išnagrinėti jų naudą siekiamo tikslo atžvilgiu; priešingu atveju šią užduotį turi atlikti nacionalinės teisės aktų leidžia-

79 — G. Grasso išvardija šias išvadas *op. cit.*, p. 223 ir 224. I. Appel: *Kompetenzen der Europäischen Gemeinschaft zur Überwachung und sanktionsrechtlichen Ausgestaltung des Lebensmittelstrafrechts und Verwaltungssanktionen in der Europäischen Union*, Tryras, 1994, p. 165, nuomone, tik vieninga nusikaltimų sistema galėtų paskatinti pasitikėjimą tęsti Europos integracijos procesą.

80 — Ir Europos Sąjungos Taryba, ir Komisija pritaria siektiui suderintai reaguoti baudžiamosios teisės priemone.

81 — Vokietijos teisės doktrinoje manoma, kad kompetencija priimti direktyvą dėl baudžiamosios teisės aplinkos srityje „papildo“ EB 175 straipsnį. Šiuo klausimu žr. F. Schmalemberg *op. cit.*, p. 29; J. Vogel „Stand und Tendenzen der Harmonisierung des materiellen Strafrechts in der Europäischen Union“, *Strafrecht und Kriminalität in Europa*, 2003, p. 37 ir 47; I. Appel *op. cit.*, p. 175 ir 178; F. Zeder „Auf dem Weg zu einem Strafrecht der EU?“, *Juridikum*, 2001, p. 51. Žr. šios išvados 37 išnašą.

82 — M. Zulle *op. cit.*, p. 762, teigia, kad valstybės narės turėtų nukreipti savo teisės aktus integracijos link, o to nebūtų pasiekta, jei tokios svarbios sritys kaip baudžiamoji teisė būtų tiesiog pašalintos iš Bendrijos teisės taikymo srities.

mosios institucijos. Kiek tai susiję su aplinka, atrodo akivaizdu, kad atsakas į rimtą žalą aplinkai sukeltą elgesį turi būti baudžiamą pobūdžio, bet, kiek tai susiję su bausme, jos parinkimas – įspėjant dėl šio elgesio ir užtikrinant Bendrijos teisės veiksmingumą – priklauso valstybėms narėms.

85. Kuomet Bendrijos suderinimo priemonėmis vienodai baudžiama už veikas, nacionalinės teisės sistemos turi nustatyti sankcijas už šį uždraustą elgesį, nurodydamos konkrečius su šiuo nusikaltimu susijusius nubaudimo būdus tam, kad būtų atkurta sutrikdytoji faktinė ir teisinė situacija. Vykdamas šią iniciatyvą, jokios šalies situacija neatrodo geresnė už nacionalinio teisės aktų leidėjo, kuris pagal prieš tai Bendrijos priimtą pagrindą turi pasirinkti atsaką, geriausiai užtikrinantį Bendrijos teisės taikymą⁸³, nes jis turi tiesioginių žinių, susijusių su teisiniais ir sociologiniais socialinės santvarkos ypatumais.

86. Baudžiamoji teisė yra vienintelė „veiksminga, proporcinga ir atgrasanti“ reakcija į tokias veikas, kurios aprašytos pagrindų sprendimo 2 straipsnyje ir daro rimtą įtaką aplinkai, tačiau po to, kai baudžiamosios sankcijos suderinamos, konkreti sankcija gali būti apibrėžta tik nacionalinėje teisinėje sistemoje, galinčioje pasinaudoti kriterijais, būtiniais šiam uždaviniui įvykdyti, nes šiuo metu Bendrija neturi informacijos, būtinos įvertinti, koks būdas apsaugoti kiekvienos

valstybės narės aplinkos interesus yra geriausias, kuriais atvejais galima taikyti laisvės atėmimą, kitokių teisių apribojimą arba piniginę sankciją.

87. Aprašytoji forma Bendrijai priskiria kompetenciją tiksliai apibrėžti, koks teisinis gėris saugomas ir koks yra nusikaltimo pobūdis, o valstybės narės, veikdamos atskirai arba bendradarbiaudamos tarpvyriausybiiniu būdu, kurį reglamentuoja Europos Sąjungos trečiasis ramstis, lieka atsakingos už sankciją numatančios normos suformulavimą⁸⁴.

J — Bendrijos galių, susijusių su aplinka, pobūdis

88. Bendrija ir valstybės narės dalijasi

83 — G. Grasso *op. cit.*, p. 219, siūlo tam tikru lankstumu pasižymintį taisyklės, apibrėžiančias draudžiamus veiksmus ir klasifikuojančias nusikaltimus bei sankcijas, bet neišreikšiančias jų griežtais skaičiais.

84 — Šį teiginį doktrinoje nurodo J.P. Jacqué, „La question de la base juridique dans le cadre de la Justice et des affaires intérieures“, *L'espace pénal européen: enjeux et perspectives*, Institut d'études européennes, Briuselis 2002, p. 255–256. J. Eisele *op. cit.*, p. 1162, laikosi nuomonės, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas, apibrėždamas baudžiamąjį elgesį turėtų nustatyti minimalius standartus, o nacionalinis teisės aktų leidėjas – tiksliai nustatyti sankciją. G. Grasso, *op. cit.*, p. 218, nuomone, Bendrijos institucijos turi kompetenciją derinti baudžiamosios teisės nuostatas arba reikalauti numatyti vienodas nusikaltimų sudėtis, jei tai būtina, tose srityse, kuriose Sutartis suteikia toms institucijoms konkrečius įgaliojimus Bendrijos tikslams pasiekti. Taip Bendrijos teisė turi būti perkelta į kiekvienos valstybės narės teisinę sistemą, kuri neperžengdama anksčiau nustatytų rėmų numatytų baudžiamąsias sankcijas. Žr. F. Comte, *op. cit.*, p. 781.

įgaliojimus aplinkos srityje⁸⁵ ir leidžiama priimti griežtesnius nei Bendrijos teisės aktai nacionalinės teisės aktus.

kai Bendrija nustato minimalius reikalavimus (baudžiamojo pobūdžio atsaką į pažeidimus), nacionalinės teisinės sistemos turėtų sukonkretinti tuos teisės aktus, juos išaiškinti ir užtikrinti tokią galią, kokia reikalinga nustatytam tikslui pasiekti.

89. Kaip minėta, EB 176 straipsnis leidžia valstybėms narėms toliau laikytis arba priimti griežtesnes priemones, jei šios priemonės atitinka Sutartį ir jei apie jas pranešama Komisijai. Be kita ko, EB 95 straipsnis joms leidžia išlaikyti (4 dalis) arba priimti (5 dalis) aplinkos apsaugos sumetimais pateisinamas nacionalinės teisės nuostatas net srityse, kuriose yra nustatytų suderinimo priemonių, pranešant apie šias nuostatas Komisijai. Galiausiai EB 174 straipsnio 2 dalies antroji pastraipa nustato „apsaugos sąlygą, leidžiančią valstybėms narėms dėl neekonominių aplinkos priežasčių imtis laikinųjų priemonių“, taikant joms tikrinimo tvarką.

K — *Pagrindų sprendimo 1-7 straipsniai kaip Bendrijos kompetencijos pagrindas*

91. Atsižvelgiant į išdėstytus samprotavimus, galima pareikšti nuomonę dėl Pagrindų sprendimo 1–7 straipsnių nagrinėjant, ar jų nuostatos patenka į Bendrijos teisės taikymo sritį, nes jei jos patenka, šių nuostatų priėmimas pažeidžia ES 47 straipsnį, mat Taryba jas patvirtino pagal ES 29 straipsnį, 31 straipsnio e punktą ir 34 straipsnio 2 dalies b punktą, todėl jos yra niekinės.

90. Savo išvadoje minėtoje byloje *Depo-nienzweckverband Eiterköpfe* teigiau, kad valstybės narės skatinamos atlikti svarbų vaidmenį, siekiant, kad Europos taisyklės veiktų greta nacionalinių taisyklių, suteikiančių niuansų Bendrijos teisės aktams arba nuo jų nukrypstančių, siekiant suteikti papildomos apsaugos, ir todėl visiškai logiška, kad

92. 2 ir 3 straipsniai reikalauja, kad valstybės narės baustų pagal baudžiamąją teisę už tyčinius arba bent jau dėl didelio neatsargumo padarytus, į septynias kategorijas pagal jų sunkumą suskirstytus nusikaltimus, sukėliantį žalą aplinkai arba dėl galimybes sukelti asmenų mirtį ar sunkų sveikatos sutrikdymą, arba didelę žalą gamtinei ar kultūrinei aplinkai, arba todėl, kad jie turi įtakos saugomoms rūšims ar ozono sluoksniui. Esant tokiai situacijai akivaizdu, kad

85 — Sutarties dėl Konstitucijos Europai I-14 straipsnio 2 dalies e punktas aiškiai apibrėžia tokių kompetencijos pobūdį, kuri galima konstatuoti ir pagal šiuo metu galiojančias nuostatas; dėl to, remiantis I-12 straipsnio 2 dalimi, „kai Konstitucija konkrečioje srityje suteikia Sąjungai kompetenciją, kurią ji dalijasi su valstybėmis narėmis, Sąjunga ir valstybės narės gali toje srityje priimti teisiškai privalomus aktus. Valstybės narės naudojasi savo kompetencija tiek, kiek Sąjunga nepasinaudojo arba nusprendė nesinaudoti savo kompetencija“.

kompetencija nuspręsti, jog už tokius veiksmus turi būti taikomos baudžiamosios sankcijos, priklauso Bendrijai. 4 straipsnis numato kažką panašaus tiek, kiek pagal jį greta nusikalstamos veiklos vykdymo ir kurstymo kriminalizuojamos ir kitos dalyvavimo nusikaltime formos. Abi šios nuostatos yra „minimalaus Bendrijos suderinimo“ dalis, nes, apibrėždamos asmenų, kuriems gali iškilti baudžiamoji atsakomybė ratą, jos lemia atsakomybės pobūdį.

93. 5 straipsnio 1 dalis, reikalaujama, kad 2 ir 3 straipsniuose numatytas elgesys būtų baudžiamas veiksmingomis, proporcingomis ir atgrasančiomis bausmėmis, suteikia pagrindą ją vertinti taip pat, kaip ir ankstesnes nuostatas, nes dėl aptartų priežasčių tokiose situacijose Bendrijai priklauso parinkti bausmės būdą: baudžiamąjį, administracinį ar civilinį.

94. Tačiau pats 5 straipsnio 1 dalies reikalavimas, kad bent jau sunkių nusikaltimų atvejais būtų taikoma laisvės atėmimo bausmė, dėl kurios gali būti taikoma ekstradicija, peržengia pirmojo ramsčio ribas, nes baudžiamosios teisės srityje valstybei priklauso pasirinkti tinkamą bausmę. Juo labiau kad

nėra už ką kritikuoti papildomų bausmių numatymo 5 straipsnio 2 dalyje.

95. 6 straipsnis reglamentuoja juridinių asmenų atsakomybę už 2–4 straipsniuose numatytą veikimą arba neveikimą, o 7 straipsnis nustato jiems taikytinas „veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas“, bet nesukonkretina šių sankcijų pobūdžio. Abiejose nuostatose yra tas pats trūkumas kaip ir 2–4 straipsnių bei 5 straipsnio 1 dalies nuostatose. Siekis patraukti atsakomybėn ne tik fizinius, bet ir juridinius asmenis, susijęs su reaguojant į aplinkos pažeidimus – Bendrijos teisės užduotį – priimto pagrindinio modelio koncepcija. Tačiau 7 straipsnis nepatenka į Bendrijos teisės sritį, nes jame išvardijamos penkios konkrečios bausmės peržengia Bendrijos teisės taikymo sritį.

96. Galiausiai 1 straipsnis apsiriboja trijų sąvokų, naudojamų 2 ir 6 straipsniuose, apibrėžimu.

97. Todėl, mano nuomone, tiek, kiek Bendrija atsakinga už baudžiamąjį pobūdžio atsaką į rimtus nusikaltimus aplinkai pasirinkimą, Taryba neturi kompetencijos priimti pagrindų sprendimo 1–4 straipsnių, 5 straipsnio 1 dalies (išskyrus, kiek ji susijusi su laisvės atėmimo bausmėmis ir ekstradicija), 6 straipsnio ir 7 straipsnio pirmosios pastrai-

pos. Todėl Komisijos ieškinys yra pagrįstas ir turėtų būti patenkintas panaikinant nagrinėjamas nuostatas.

nio 2 dalį Europos Sąjungos Tarybai turi būti nurodoma apmokėti bylinėjimosi išlaidas.

V — Bylinėjimosi išlaidos

98. Kadangi Komisijos ieškinys yra tenkinamas, pagal Procedūros reglamento 69 straips-

99. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 3 dalį į bylą įstojusios valstybės narės, Europos Parlamentas, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas patys padengia savo išlaidas.

VI — Išvada

100. Atsižvelgdamas į išdėstytus samprotavimus, siūlau Teisingumo Teismui:

1. Patenkinti Europos Bendrijų Komisijos pateiktą ieškinį dėl 2003 m. sausio 27 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2003/80/TVR dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę panaikinimo ir panaikinti šį Pagrindų sprendimą tiek, kiek nurodyta šios išvados 97 punkte.
2. Nurodyti Europos Sąjungos Tarybai padengti bylinėjimosi išlaidas ir pripažinti, kad į bylą įstoję asmenys patys padengia savo bylinėjimosi išlaidas.